

УДК 159.947.5:378.091.212

[https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.11\(56\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.11(56).09)

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МОТИВАЦІЇ НА ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДРУГОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Олена Смоліна

аспірантка кафедри загальної і соціальної психології та психотерапії

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

01601, Україна, м. Київ, вул. Пирогова, 9

smolena@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5387-7135>

Анотація

Стаття присвячена аналізу актуальності та доцільності дослідження процесу мотивації як чинника, що впливає на успішність адаптації у студентів. Вияв різних аспектів мотивації у студентів дає можливість оперативно здійснювати зворотній зв'язок і покращити умови адаптації. Метою дослідження було теоретично обґрунтувати та емпірично виявити вплив мотивації на процес адаптації студентів другої вищої освіти до навчання у закладі вищої освіти. Завдання дослідження полягали у необхідності підібрати відповідні методики й провести психодіагностичне вивчення щодо особливостей впливу мотивації на успішність адаптації студентів другої вищої освіти до навчання у закладі вищої освіти. Проаналізовані основні підходи до проблеми вивчення мотивації та її видів. Здійснено теоретичний аналіз досліджень проблем мотивації студентів на даний час та особливості проходження успішної адаптації. Було виявлено, що специфіка мотивації до навчання є одним із важливих компонентів, який сприяє успішному проходженню адаптації та оволодіння вибраною професією. Адже від цілеспрямованості та усвідомлення своїх перспектив студенту набагато легше проходити новий етап соціалізації. В ході проведеного експериментального дослідження мотивації студентів до навчання та проходження адаптації було виявлено особливості мотивації до навчання та визначено показники адаптованості студентів до навчальної діяльності. Також було розглянуто причинно-наслідковий зв'язок між особливостями мотивації до навчання та успішністю проходження адаптації у вищому навчальному закладі, який дає підставу вважати, що мотивація до навчання та оволодіння професійними знаннями є одним із чинників успішної адаптації не тільки в академічній групі, а і в навчальній діяльності загалом. Подано результати емпіричного дослідження мотивації навчання студентів у ЗВО. Згідно даних, отриманих в ході емпіричного дослідження, можна відслідкувати таку тенденцію: переважна більшість студентів мала середні показники мотивації до навчання. Відповідно, незначна кількість студентів мали максимально високі чи низькі показники. Ймовірно, студенти, які поновлюють своє навчання на другій вищій освіті, приходять у заклад вищої освіти уже вмотивованими, порівняно зі студентами, які вступають на навчання після закінчення школи.

Ключові слова: мотивація, мотив, адаптація, навчання, друга вища освіта, фахова підготовка.

Вступ

Мотивація є важливим чинником у будь-якій сфері діяльності людини, однак під час навчання вона є одним із головних чинників, які впливають не лише на його успішність, а й

на процес адаптації до навчання загалом, оскільки від успішності адаптації залежить не тільки результат навчальної діяльності, а й особливості розвитку та самореалізація особистості студента. У процесі адаптації до навчання у закладі вищої освіти мотивація також формує позитивне ставлення до обраної професії та є системою цілей і потреб, що спонукають студента до активного засвоєння знань, успішного оволодіння уміннями та навичками майбутньої професійної діяльності. Особливою категорією студентів є ті, хто поновлюється на навчання після деякої перерви в ньому, зокрема, отримують різні види і форми так званої «другої вищої освіти» (інколи, буває, що третьої і, навіть, четвертої – власне, тут можна говорити про освіту впродовж життя). Відповідно, такі студенти вже мають певний рівень сформованості мотивації, оскільки свідомо ідуть в обрану професію, тому і процес адаптації у них має бути більш успішним. Однак, це не завжди так, тому що тут додається цілий ряд чинників, які можуть ускладнювати процес адаптації до нових умов навчання (вік, сімейні проблеми, фінансовий стан, вже досить сформовані цінності, установки тощо), опосередковано впливаючи й на процес навчальної мотивації. Тому, підтримання і розвиток мотивації та підвищення рівня адаптації до навчання у таких студентів є одним із першочергових завдань закладу вищої освіти для забезпечення не тільки успішного та результативного засвоєння освітньої програми, а й для комфортного і гармонійного зростання особистості та підвищення професійної компетентності майбутнього фахівця.

Проблема адаптації та її механізми обговорювалися ще в працях Г. Гартмана, А. Фрейд, З. Фрейда, та ін. Розглядаючи адаптацію в необіхевіористичній концепції, її представники Г. Айзенк, Р. Мейлі та їхні колеги представляли її як стан гармонії де потреби індивіда й середовища повністю задоволені. Представники гуманістичного підходу (А. Маслоу, К. Роджерс, Ж. Піаже) визначають адаптацію як оптимальний рівень взаємодії особистості й середовища.

Також аналіз літератури показав, що теоретичні та емпіричні дослідження у вивчені проблеми мотивів і мотивації здійснювалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями в різних аспектах: мотивація як складна система детермінації поведінки і діяльності (Б. Ананьєв, С. Рубінштейн, В. Семиченко та ін.); мотивація як одна із ключових характеристик особистості (Л. Божович, В. Ковальов, Г. Костюк) мотив як регулятор різних видів діяльності (С. Максименко, М. Матюхін, О. Скрипченко та ін.).

Також вивчалися різні аспекти мотиваційної діяльності студентів: можливості підвищення мотивації студентів до навчання, мотиви вступу до закладу вищої освіти (Беш, 2017); умови виникнення позитивної мотивації у студентів до процесу навчання (Гилюн, 2012).

Мотивація науковцями розкривається як система мотивів, чи стимулів, що спрямовують людину до тих чи інших дій або поведінки. Мотивація до навчання, в свою чергу, розглядається як комплекс дій спрямованих на підвищення рівня позитивної навчальної мотивації, підвищення рівня розвитку пізнавальних інтересів та активна спрямованість на успішне оволодіння фаховими компетенціями у процесі засвоєння різних видів і форм як теоретичної, так і практичної навчально-пізнавальної діяльності (Занюк, 2002; Dweck, 1999).

Загалом, навчально-пізнавальна мотивація у студентів може бути розглянута як складна система чинників та механізмів, котрі постійно змінюються і впливаючи один на одного, спрямовують їх на успішне засвоєння знань, вироблення відповідних навичок і

формування умінь, що складають основу фахових компетентностей та забезпечують адаптивні процеси індивідуально-особистісного, в тому числі й професійного, розвитку.

При цьому, розвинена навчально-пізнавальна мотивація є не тільки одним із важливих чинників, а й результатом процесу адаптації студентів до навчального процесу у закладі вищої освіти (Ю. Орлова, Є. Просецький, В. Семиченко). Тобто, діяльність студентів під час процесу адаптації, з одного боку зумовлює мотивацію до навчання, а, з іншого, є її наслідком (Т. Ільїна, І. Зайцева, Н. Черняк). У працях цих науковців розглянуто мотиви вступу до ЗВО, динаміку зміни мотивів у різні періоди навчання, специфіку формування мотивації до навчальної діяльності та інші психологічні аспекти означеної проблеми.

Слід відзначити, що мотивація визначає не тільки поведінку людини, а й її спрямованість і активність. Мотивація як складова навчальної діяльності, у свою чергу, залежить від активності особистості та від аналізу результатів її діяльності. Серед чинників, які впливають на успішність адаптації слід виділити:

- особливості проходження різних етапів соціалізації особистості;
- наявність у неї попереднього досвіду адаптації до навчання та процесу фахової підготовки;
- індивідуально-психологічні особливості особистості.

До цього переліку варто також додати актуальну потребу та мотивацію до професійного навчання, наявність необхідних знань, умінь та навичок, самовизначення і цілеспрямованість, адекватну самооцінку, рівень тривожності та рівень спрямованості на самоосвіту. Також, одним із важливих критеріїв успішного проходження процесу адаптації є стан задоволеності, або ж незадоволеності як процесом, так і результатом навчально-професійної підготовки.

Адаптація студентів до навчально-пізнавальної діяльності та особливостей фахової підготовки студентів досліджується на психологічному (Б. Асмолов, Л. Виготський, Н. Кузьміна), педагогічному (Л. Лазарус, О. Мороз, Л. Шубіна), соціальному (Л. Буєва, І. Ляхов, І. Милославова), психофізіологічному (П. Анохін, О. Кіколов, С. Крягждже) рівнях. Одним із чинників успішної адаптації є мотивація, яка відіграє важливу роль у становленні особистості студента та в його успішності під час навчання.

Л. Зданевич розглядає адаптацію як процес і результат пристосування індивіда до умов навколишнього соціального середовища та один із соціально-психологічних чинників соціалізації особистості. Г. Балл говорив про те, що саме поняття адаптації може відіграти значну роль у психологічному пізнанні, якщо його трактувати не у вузькому, а в широкому значенні, тобто як сукупність взаємозумовлених, хоча й протилежних процесів, для врівноваження суб'єкта з навколишнім середовищем. Таке формулювання сутності адаптації близьке і до підходу, який реалізується в представленому дослідженні, оскільки роль позитивних чинників адаптації й, передусім мотивації, вбачаємо в успішній реалізації різних видів діяльності студентів другої вищої освіти, зокрема, й навчальної, згідно з умовами та вимогами навчально-професійної підготовки закладу вищої освіти (Завьялова, 2001; Канюк, 2002; Першина, 2011).

Активна адаптація сприяє успішності соціалізації на етапі отримання вищої освіти та фахової підготовки у ЗВО, коли студент вибудовує новий рівень відносин з оточуючим середовищем, приймає групові норми та цінності, опановує нові види і форми навчально-пізнавальної діяльності (Зінонос, 2017; Литвинчук, 2019; Семків, 2009; Спіріна & Зарюгіна, 2014). При цьому, сформована мотивація до навчання може бути компенсуючим чинником

під час процесу адаптації у закладі вищої освіти за умови недостатньої кількості необхідних умінь та навичок для здобуття професійних знань та набуття фахових компетенцій.

З вище зазначеного постає актуальна проблема щодо вироблення ефективних механізмів оптимізації процесів адаптації та формування сталої мотивації до навчання студентів й, зокрема, тих, які здобувають другу вищу освіту.

Мета дослідження: здійснити теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження впливу мотивації на процес адаптації студентів другої вищої освіти до навчання у закладі вищої освіти. **Завдання** дослідження: 1) підібрати методики й провести емпіричне дослідження особливостей мотивації студентів другої вищої освіти; 2) виявити психологічні особливості впливу мотивації на успішність адаптації студентів другої вищої освіти до навчання у закладі вищої освіти.

Методи дослідження

Для досягнення мети дослідницької роботи застосовано психодіагностичні та статистичні методи дослідження. З метою дослідження структури мотивації у студентів другої вищої освіти застосовано методику «Вивчення мотивації навчання в виші» (авт. Т. Ільїна). Диференціація відповідей опитувальника відбувається за трьома шкалами: «Набуття знань», «Оволодіння професією», «Отримання диплому».

Для діагностики соціально-психологічного компоненту адаптації використано методику «Діагностика соціально-психологічної адаптації» (авт. К. Роджерс, Р. Даймонд). Аналіз результатів здійснювався за шкалою «Адаптація».

Також було використано метод спостереження, бесіди; методи кількісної та якісної обробки даних. Зі статистичних методів обробки даних було використано коефіцієнт кореляції r-Спірмена для незалежних вибірок з метою статистичної перевірки взаємозв'язку між мотивацією студентів до навчання та їхньою адаптацією у ЗВО.

Дослідження проводилося впродовж 2019-2020 навчального року на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Загальна вибірка респондентів становила 75 осіб (студенти 2-3-го курсів – друга вища освіта) спеціальності 053 «Психологія»).

Результати та дискусії

Емпіричне дослідження студентів, що поновили навчання після отриманої першої освіти з 2 курсу виявило, що показники мотивації до навчання не мають відхилень від стандартної норми за всіма трьома шкалами. Є певна кількість респондентів, що мають показники нижчі від середніх значень.

За результатами дослідження було виявлено, що за всіма шкалами переважній більшості досліджуваних притаманні середні показники мотивації до навчання у закладі вищої освіти, зокрема, за шкалою «набуття знань» 81% респондентів має середні показники; за шкалою «оволодіння професією» 88% досліджуваних отримали середні значення, а за шкалою «отримання диплому» середні показники виявлено у 84% респондентів.

На основі узагальнення отриманих даних були визначені рівні розвитку мотивації до навчання у студентів другої вищої освіти (табл. 1).

За шкалою «Набуття знань» високий рівень мотивації притаманний 24% досліджуваних, що свідчить про їх допитливість, прагнення до активного набуття знань, спрямованого на оволодіння професійними навичками та уміннями. Ще 64% досліджуваних

мають показники середнього рівня мотивації набуття знань, а показники низького рівня притаманні 12% респондентів.

Таблиця 1

**Рівні вираженості мотивації до навчання у студентів-здобувачів другої вищої освіти
(n=75)**

Назва шкал	Рівень мотивації	Кількість респондентів	Показник у %
Набуття знань	Високий	18	24
	Середній	48	64
	Низький	9	12
Оволодіння професією	Високий	12	16
	Середній	51	68
	Низький	12	16
Отримання диплому	Високий	0	0
	Середній	42	56
	Низький	33	44

За шкалою «Оволодіння професією» високий рівень мотивації показали лише 16% студентів, які характеризуються, як ті, що мають бажання оволодіти та сформувати професійні якості. Середній рівень виявив 68% студентів, у яких все ж таки сформована мотивація до оволодіння професійними знаннями. Також 16% опитаних студентів мають низький рівень сформованості мотивації до оволодіння знаннями.

За шкалою «Отримання диплому» високого рівню мотивації не виявлено в жодного студента (0%) що свідчить про бажання не просто отримати диплом, а оволодіти та набути професійні навички та знання. Середній рівень, що складає 56% опитуваних, свідчить про їхнє бажання отримати диплом при формальному засвоєнні професійних знань. Проте, 44% респондентів показали низький рівень мотивації навіть до формального засвоєння знань, щоб отримати диплом.

Згідно таблиці результатів можемо говорити про те, що у досліджуваних студентів домінуючою мотивацією є оволодіння знаннями. Це свідчить про те, що ці студенти приступаючи до навчання вже є мотивованими. Вони усвідомлено обрали майбутню професію, яка відповідає їхнім інтересам та здібностям. Також за отриманими результатами можемо бачити, що досить незначна перевага є і за другою шкалою «набуття знань», що свідчить про адекватний підхід цих студентів до вибору професії та задоволеністю нею.

Під час емпіричного дослідження соціально-психологічної адаптації в результаті розрахунку за шкалою «Адаптація» було визначено, що незначна більшість респондентів, а, саме 56%, мають показники, що не перевищують середньостатистичну норму. Можемо говорити про те, що у студентів з такими показниками адаптаційний процес пройде швидше та успішніше. Такі результати свідчать про комфортність перебування в групі та відсутність комунікативних бар'єрів у спілкуванні. Також варто відзначити, що 44% опитаних студентів не набрали середньостатистичну норму, що може свідчити про їхню дезадаптивність, як правило такі студенти мають низький рівень знань, відсутність мотивації до навчальної діяльності, їм притаманні труднощі в оволодінні знаннями і навичками та, частіше всього, вони уникають висловлювання власної думки.

У результаті застосування методів статистичної обробки даних ми визначили, що відмінності між показниками мотивації та адаптації є статистично значущими («Шкала

набуття знань» $r = 0.510$) та статистично не значущими («Шкала Оволодіння професією» $r = 0.181$; «Шкала отримання диплому» $r = -0.079$). Це свідчить про те, що при загалом високих показниках мотивації до навчально-пізнавальної діяльності та отримання фахової підготовки у закладі вищої освіти, студенти «другої вищої освіти» найбільше труднощів відчувають у процесі сприйняття й опрацювання значного масиву нових знань. Ускладнює цей процес ще й те, що ці студенти здобувають освіту на заочній формі навчання.

При цьому, взаємозв'язок між показниками адаптації і показниками за шкалами «набуття знань» і «оволодіння професією» є прямим, а за шкалою «отримання диплому» – зворотнім.

Висновки

Сенс навчання особистості у закладі вищої освіти полягає, з одного боку, в розвитку самої особистості: моральному, духовному інтелектуальному, а, з іншого – в набутті фахових компетенцій, здобутті ґрунтовних знань та сформованості професійних умінь і навичок. Процес і результат становлення майбутнього фахівця у закладі вищої освіти залежить від цілого ряду чинників, одним з найважливіших серед яких є мотивація до навчально-пізнавальної діяльності та проходження успішної адаптації до умов навчання. Особливо актуально постає питання адаптації студентів «другої вищої освіти», які після тривалої перерви поновлюються на навчання для отримання іншої спеціальності.

Ускладненість процесу входження в освітній процес може викликатися певними віковими (це як правило різновікові студенти) та індивідуально-особистісними характеристиками особистості дорослого віку, а також соціальною ситуацією, в якій вони перебувають (сімейні складнощі, проблеми на роботі, матеріальні труднощі, здобування освіти на заочній формі навчання тощо). Допомогти у вирішенні цих труднощів для успішної адаптації до навчання може високий рівень навчально-пізнавальної мотивації таких студентів.

Проведення теоретичного аналізу сучасних поглядів з питань мотивації та адаптації студентів у закладі вищої освіти дають нам можливість констатувати той факт, що мотивація до навчання є важливим чинником до успішного проходження процесу адаптації студентом, який отримує другу вищу освіту. Цей процес вимагає відповідного психологічного та педагогічного забезпечення, наявності сприятливого освітнього середовища.

У ході емпіричного дослідження нами було виявлено, що переважна більшість студентів є мотивованими щодо навчально-пізнавальної діяльності та отримання фахової підготовки у закладі вищої освіти: переважна більшість досліджуваних має середній та високий рівні мотивації і лише незначна їх частина – низький. Разом з тим, майже половина респондентів показали низький рівень адаптації до умов навчальної діяльності. Також нами було визначено достатньо тісний взаємозв'язок між адаптацією та мотивацією до навчання студентів «другої вищої освіти»: взаємозв'язок між показниками адаптації і показниками за шкалами «набуття знань» і «оволодіння професією» є прямим, а за шкалою «отримання диплому» – зворотнім.

Виявлено, що при достатньо високих показниках мотивації до навчально-пізнавальної діяльності та отримання фахової підготовки, майже половина студентів «другої вищої освіти» має низькі адаптивні показники входження у навчальний процес, що вказує на необхідність проведення в подальшому корекційної роботи, спрямованої на підвищення

рівня їх адаптації до умов навчання у закладі вищої освіти, в чому ми й вбачаємо перспективи подальших досліджень.

Література

1. Беш, Л.В., Дмитришин, Б.Я., & Беш, О.М. (2017). Сучасні можливості підвищення мотивації студентів до навчання. *Львівський клінічний вісник*, 1, 60–64. Режим доступу: <http://lkv.biz/wp-content/uploads/2017/05/Besh-L.-et-al.2017.pdf>.
2. Гилюн, О.В. (2012). Освітні мотивації студентської молоді. *Грані: науково-теоретичний і громадсько-політичний вісник Дніпропетровського національного університету імені О.Гончара*. Центр соціально-політичних досліджень, 1, 102-104.
3. Завьялова, Е.К. (2001). Психологические механизмы социальной адаптации человека. *Вестник Балтийской педагогической академии*, Санкт-Петербург, 40, 55-60.
4. Занюк, С.С. (2002). *Психологія мотивації*. Київ : Либідь, 304.
5. Зінонос, Н.О. (2017). Використання моделі адаптації студентів для навчання іноземних студентів у вищому навчальному закладі. *Нові комп'ютерні технології*, Кривий Ріг: Видавничий центр ДВНЗ «Криворізький національний університет», 15, 42-46.
6. Канюк, С.С. (2002). *Психологія мотивації*. Київ : Либідь, 238-248.
7. Литвинчук, Н. (2019). Проблеми адаптації студентів-практичних психологів до навчання у закладі вищої освіти. *Вісник Національного авіаційного університету*, Київ, 14, 128-133. Режим доступу: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/39968>.
8. Першина, А. (2011). Адаптація студентів до навчання у вищих навчальних закладах. *Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації»*, 3, 380-385. Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/590>.
9. Семків, І.І. (2009). Адаптація методики «Портрет цінностей» (Портретні цінності анкета). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*, Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 26, 289-294.
10. Спіріна, Т.П., & Зарюгіна, Є.Ю. (2014). Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. «Педагогіка, соціальна робота»*, Ужгород, 32, 182-184.
11. Dweck, C.S. (1999). *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development*. Philadelphia : Psychology Press, Taylor & Francis Group.

References

1. Besh, L.V., Dmytryshyn, B.Ia., & Besh, O.M. (2017). Suchasni mozhlyvosti pidvyshchennia motyvatsii studentiv do navchannia [Modern opportunities to increase students' motivation to study]. *Lvivskiyi klinichniy visnyk*, 1, 60–64. Retrieved from: <http://lkv.biz/wp-content/uploads/2017/05/Besh-L.-et-al.2017.pdf>. [in Ukrainian].
2. Hyliun, O.V. (2012). Osvitni motyvatsii studentskoi molodi [Educational motivations of student youth.]. *Hrani: naukovo-teoretychnyi i hromadsko-politychnyi Bulletin*

- Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu imeni O.Honchara. Tsentr sotsialno-politychnykh doslidzhen, 1, 102-104. [in Ukrainian].*
3. Zavalova, E.K. (2001). *Psykholohycheskye mekhanyzmu sotsyalnoi adaptatsyy cheloveka [Psychological mechanisms of human social adaptation]. Vestnyk Baltyskoi pedahohycheskoi akademyy, Sank- Peterburh, 40, 55-60. [in Russian].*
  4. Zaniuk, S.S. (2002). *Psykholohiia motyvatsii [Psychology of motivation]. Kyiv : Lybid, 304. [in Ukrainian].*
  5. Zinonos, N.O. (2017). *Vykorystannia modeli adaptatsii studentiv dlia navchannia inozemnykh studentiv u vyshchomu navchalnomu zakladi [Using the model of student adaptation for the study of foreign students in higher education.]. Novi kompiuterni tekhnologii, Kryvyi Rih : Vydavnychiy tsentr DVNZ «Kryvorizkyi natsionalnyi universytet», 15, 42-46. [in Ukrainian].*
  6. Kaniuk, S.S. (2002). *Psykholohiia motyvatsii [Psychology of motivation]. Kyiv : Lybid, 238-248. [in Ukrainian].*
  7. Lytvynchuk, N. (2019). *Problemy adaptatsii studentiv-praktychnykh psykholohiv do navchannia u zakladi vyshchoi osvity [Problems of adaptation of students-practical psychologists to study in a higher education institution]. Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, 14, 128-133. Retrieved from: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/39968>. [in Ukrainian].*
  8. Pershyna, A. (2011). *Adaptatsiia studentiv do navchannia u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Adaptation of students to study in higher educational institutions]. Ukrainskyi naukovyi zhurnal «Osvita rehionu. Politolohiia. Psykholohiia. Komunikatsii», 3, 380-385. Retrieved from: <http://social-science.com.ua/article/590>. [in Ukrainian].*
  9. Semkiv, I.I. (2009). *Adaptatsiia metodyky «Portret tsinnosti» (Portretni tsinnosti anketa) [Adaptation of the method «Portrait of values» (Portrait values questionnaire)]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, Kyiv, 26, 289-294. [in Ukrainian].*
  10. Spirina, T.P., & Zariuhina, Ye.Iu. (2014). *Osoblyvosti adaptatsii studentiv-pershokursnykiv do umov navchannia u vyshchomu navchalnomu zakladi [Features of adaptation of first-year students to the conditions of study in a higher educational institution]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. «Pedahohika, sotsialna robota», Uzhhorod, 32, 182-184. [in Ukrainian].*
  11. Dweck, C.S. (1999). *Self-theories: Their role in motivation, personality, and development. Philadelphia : Psychology Press, Taylor & Francis Group. [in English].*

THE INFLUENCE OF MOTIVATION ON THE PROCESS OF ADAPTATION TO THE STUDY OF SECOND HIGHER EDUCATION STUDENTS

Olena Smolina

Postgraduate Student of the Department of General and Social Psychology and Psychotherapy

National Pedagogical Dragomanov University

9, Pyrohov Str., Kyiv, Ukraine, 01601

sm_olena@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5387-7135>

Abstract

The article is devoted to the analysis of relevance and expediency of research of process of motivation as the factor influencing successful adaptation of students. Identifying various aspects of students' motivation enables them to provide prompt feedback and improve adaptation conditions. The purpose of the research is to carry out a theoretical substantiation and an empirical study of the influence of motivation on the process of adaptation of students of the second higher education to study in a higher education institution. The task of the research is to select and conduct psychodiagnostic methods for studying the motivation and adaptation of students to learning; to determine the impact of motivation on the success of the adaptation of second higher education students to study.

Analyzed the main approaches to the study of motivation and its species. The theoretical analysis of researches of problems of the motivation of students at present and features of the passing of successful adaptation is carried out. It was found that the specifics of motivation to learn is one of the important components that contribute to the successful adaptation and mastery of the chosen profession. After all, from the purposefulness and awareness of their prospects, it is much easier for a student to go through a new stage of socialization. In the course of the conducted experimental study of students 'motivation to study and adaptation, the peculiarities of motivation to study were revealed and the indicators of students' adaptation to educational activity were determined. It was also considered the causal relationship between the characteristics of motivation to study and the success of adaptation in higher education, which gives reason to believe that motivation to learn and master professional knowledge is one of the factors of successful adaptation not only in the academic group, but and in educational activities in general. The results of an empirical study of student motivation are presented. According to the data obtained during the empirical study, we can trace the following tendency: the vast majority of students had average motivation to study. Accordingly, a small number of students had the highest or lowest scores. Probably, students who resume their studies at the second higher education come to the institution of higher education already motivated, compared to students who enter the study after graduation.

Keywords: motivation, motive, adaptation, education, second higher education, professional training.

Подано 18.08.2020

Рекомендовано до друку 03.09.2020